

al agua que permanece líquida, hace que esta se enfríe.

Lo mismo exactamente pasa con los depósitos de hielo natural de que hablaba al empezar. Las materias fundidas arrojadas por los volcanes de la Avernia, hanse depositado sobre terrenos pantanosos, en donde es frecuente ver pequeñas corrientes de agua que, corriendo mansamente, se ocultan á cada paso debajo de las masas de lava que cubren el terreno, y vuelven á salir en seguida. Estas materias arrojadas por los volcanes, son, en su mayor parte, porosas; de donde resulta que, absorben fácilmente el agua que corre ó está estancada debajo de ellas y en su virtud, aumenta la superficie por la cual esa agua se pone en contacto con el aire exterior, aumenta el agua evaporada, á cuyo aumento contribuye el calor del sol que en dichos terrenos toca, y aumenta, por último, el calor necesario para el cambio del agua en vapor. Y como esa cantidad de calor es grandísima, no basta, para obtenerlo, con el calor que el Sol envía, y siendo así, el agua, al evaporarse, vése obligada á robar el calor del suelo y del agua que permanece líquida, la cual, al perder su calor, llega á un grado tal de enfriamiento, que se convierte en compacto hielo.

A. Porta Pallisé.

Reus septiembre 1901.

Crónica Artística

Es posible que Catalunya posseixi una arquitectura propia y que en certa manera simbolisi l'esperit de renaixement de la nacionalitat catalana?

Encar que ja en altres ocasions hay provat de contestar an aqueixa pregunta, crech que té tanta importancia, y es de tan capdal interés tot lo que an aqueixa qüestió se refereixi, que may me cansaré de predicar lo que crech sería un gran bé per l'Art de la nostra terra.

Totkom sab que l'arquitectura potser més que cap altra branca de las bellas-arts, va íntimament enllasada am la vida dels pobles; puig que tant sols fultejant l'història de la Humanitat, se veu que sempre que aqueixa s'ha mogut per un ideal noble y enlayrat, l'arquitectura ha gaudit de veritable esplendor, mes quand els pobles s'han esgarriat en son camí de progrés, quand oblidantse de sas necessitats morals s'han vist dominats per concupiscencias y baixas passions, allavors l'arquitectura s'ha enfarfegat, perdent tota noció de la magestuosa bellesa qu'irradia de las grans obras.

Aixís donchs, pera que l'arquitectura tingui un caràcter propi, es indispensable que'l poble que li

dona vida estigui mogut per un apassionament envers quelcom gran, quelcom que miri á la vida superior del individuu, y per lo tant de la societat en geneaal.

Are bé, vistas las condicions en que deu troverse un poble pera que pugui possehir una arquitectura brillant y característica, falta veure si Catalunya las reuneix aqueixas condicions.

La primera condició, y de las més importants, es que'l poble tingui personalitat, es á dir, que presenti caràcters que'l diferenciïn de tots els demés, y aqueixos caràcters, que venen determinats per la raça, llengua, costúms, etc., es innegable que nostra patria's té, y no sols els té actualment sino que'ls ha tingut y els tindrà, malgrat tots els esforços que's fassin pera férlosi perdre.

L'altra condició essencialíssima pera que un poble pugui engendrar una arquitectura remarcable, es que dirigeixi sos esguards envers un ideal, y que aqueix no sigui mesquí, sino que deu esser, com hem dit avans, grant, noble y enlayrat; aqueixa condició, lo poble catalá la reuneix també, puig que dirigeix sos esforços y de modo ben decidit, á reconquerir en tots els ordres de la vida, la llibertat que de dret li pertoca, y aqueix ideal dels catalans de fer de sa patria una terra lliure y gran per son valer, una terra que sigui l'admiració de propis y extranys, té tota la grandesa que poden assolir els vetes humans.

Hem vist que Catalunya posseix las condicions indispensables pera arribar á tenir una arquitectura que la diferenciï dels altres pobles y qu'encarni las aspiracions de la época present, aixís donchs tenint els materials indispensables falta solzament el volguerho fer. Essent aixó cert, s'haurá de contestar afirmativament á la pregunta que feya al comensar.

Si s'atmet la possibilitat d'aqueix istil que simbolisi l'epoca de tranzacció y de lluyta perque atravessa Catalunya, s'han d'estudiar las condicions que hauria de reunir aqueix istil pera cumplir son objecte.

El fi que's proposa assolir aqueix mohiment de renaixensa que's nota en tots els indrets del nostre terrer, es tornar á Catalunya l'explendor que gaudí en aquells sigles de gloriosa recordansa, en que nostra patria escampava son excés de vitalitat per tot el Mediterrani, mes tot aixó, armonisat am las necessitats y exigencias de la moderna civilisació.

Aixís es que l'istil de quina creació's tracta, hauria d'ajuntar lo passat amb el pervindre.

Lo passat pot representarse per l'art gòtich, aqueixa sublim encarnació de l'esperit de l'edat mitjana, y pot representarse per l'art gòtich, perque aqueix precisament gaudia de tot son esplendor, quand Catalunya atravessava l'epoca més gloriosa de sa història, aquella época qu'ens deixá sagellada sa

grandesa en Poblet, en Santas Creus, en la seu de Barcelona, y en cent altres monuments que proven lo qu'era llavors l'arquitectura en la nostra terra.

Lo present y'l pervindre poden simbolisarse per lo qu'es coneix com á *modern style*, puig qu'encar que exòtich, té quelcom de cosmopolita que s'avé perfectament amb el caracter general de las modernas societats, ja que totas ellas, per la facilitat de comunicarse y relacionarse unas amb altres, tenen un vernís superficial que fá que s'assemblin exteriorment, encar qu'interiorment totas conservin sa fesonomia particular.

De manera qu'aqueix istil que podríam anomenar catalá, tindria com á estructura y líneas generals, lo gòtich, com representant el passat gloriós, la Catalunya d'altres temps, el poble catalá no influenciat per ningú, es á dir, representant tot lo que d'històrich y tradicional té l'actual mohiment de reivindicació; y tindria com á accessori y condicional, aqueixa incertitut y vaguetat característiques de lo que s'en diu *modernisme*; y aqueixa incertitut y vaguetat que vindria á modificar las seguras y fermas líneas del art gotich, mes sense que las arrivessin á desfigurar, simbolisarian perfectament las lluytas, els mohiments d'avens y de retrás, els duptes, l'esperansa que re-

naix, en una paraula, simbolisarian aqueix estat de neguit y d'activitat que atravessa nostra pátria, aqueix estat que modifica aparentment al poble catalá, mes qu'en realitat no fá sino que torni á sortir més potent la personalitat de Catalunya.

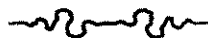
Crech qu'am lo dit n'hi ha prou pera convencers de la possibilitat y fins relativa facilitat de portar á la práctica la teoria sustentada en aqueix article.

Per la meva part, crech qu'el dia que tots els arquitectes cataláns estimin com dehuen á Catalunya, y posin tot son esforç en pro del art catalá, després d'haver estudiat fonament lo que aquí's feu en temps millors per l'arquitectura, aquell dia, aqueix istil per qual creació no m'ha de dordre cap sacrifici, estich convensut que naixerá sens cap esforç, y aquell dia si que podrém ocupar un lloch d'honor dins del mohiment artístich general del mon.

Aixís, lo que tots devém fer es estimar á Catalunya, y estimarla forsa, perque d'aqueix modo, ajuntant tots els nostres esforços, demostrarem á la Humanitat que podém y volém anar sols.

D. Sagrañes.

Reus, Septembre, 1901.

RIMA

Cuántas veces, mis manos en tus manos,
mis ojos fijos en tus ojos negros,
han resbalado ante los dos las horas
de una noche de estío en el silencio....

Cuántas veces, después de haber gozado
de la emoción de un beso,
he apagado mi sed insaciable
bebiéndome el perfume de tu aliento...

Luego, lejos de tí y ante los libros
—mis viejos compañeros—
cuántas veces noté mis ojos húmedos
sintiendo la nostalgia de aquel tiempo...

De tu aliento el perfume delicado
que vivo lo recuerdo!
Cuántas veces pensé, mi amor perdido,
si llevas una flor dentro del pecho.

R. Surriñach Senties.

Folk-lore (1)

Lo folk-lorisme ha posat a la nóstra terra fortes i fondes arrels i ha donat ja els seus fruits, més encar que s'ha fet força cosa no hem de creure pas stroncada la dèu ont begueren els patriarches de la litteratura popular cathalana. En Milá i Fontanals, en Pelai Briz, En Marian Aguiló, En Victor Balaguer i En Maspons i Labrós. Resta molt encar per a recullir i a bon segur trigarem temps a veure un Romancer general, un Cançonner complert, una aforística acabada i una bona collecció de contes i rondalles. Cal que no s descoratgi mai doncs i s vagi cercant am compte tot lo que fou la vèu d' a hir, lo passat d'una raça,

(1) De l'anglués *Folk*: gent, poble, gernació, multitud; i *lore*, sciència, doctrina, llició, coneixements; vé a esser el *vox populi* dels llatins.

d'una patria, que renaix... ¡Quantes cançons i corrandes, lligendes i tradicions, endevinalles i maximes hi ha per arreplegar i que sembla que fugin cuitoses de ciutat i s'arreconin i amaguin per les viletas i pobles petits de montanya. Tot és ressó de les creences, de l'istoria i de ls costums del poble, recordança de l'avior, llevat de molts secles de la collectivitat cathalana. Jo recoman a tots els que gustin d'excursions i caminades, i tinguin en son cor, amor per Cathalunya, que s'afflicionin al estudi de les coses del poble, que s preocupin de lo que roman l'antigor, qu'arrepleguin les despulles que se serven del temps de la velluria, qu'enriqueixin la nostra litteratura amb els thresors valiosissims del Folk-lore, éll ens farà sentir en la lyrica els plors i planys del poble que s queixa, lo sbarjo del cor qu'estima; en l'aforisca hi trobarem un planter d'idees plenes de bonitat i sanesa, en la tradició, lo stoig de les